

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo 20. november 2020

Høring – NOU 2020:5 Likhetsloven. Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven)

FFO viser til ovennevnte høringsnotat, og støtter i all hovedsak endringene som foreslås. Vi vil imidlertid komme med enkelte bemerkninger.

FFO er en paraplyorganisasjon for 84 organisasjoner av funksjonshemmede og kronisk syke, med til sammen mer enn 335 000 medlemmer. FFOs overordnede mål er samfunnsmessig likestilling og deltagelse. Rundt 17 prosent av befolkningen har til enhver tid en funksjonshemming eller kronisk sykdom som medfører nedsatt funksjon.

1. Generelle betraktninger

FFO er veldig positiv til at det har kommet forslag til en helhetlig reform av rettshjelpsordningen, og støtter i all hovedsak utkastet til ny rettshjelpslov.

FFO har lenge ment det har vært behov for å gjøre endringer i ordningen med fri rettshjelp, og at ordningen slik den er i dag ikke i tilstrekkelig grad ivaretar formålet om å være en viktig rettssikkerhetsgaranti og et velferdsgode. FNs menneskerettskomité har gjentatte ganger kritisert rettshjelpsordningen for å være for snever, senest i 2018.¹ Artikkel 13 i FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) pålegger staten å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har *effektiv tilgang til rettssystemet på lik linje med andre*.

Den alternative rapporten fra sivilt samfunn til CRPD-komiteen dokumenterer at funksjonshemmede ikke nødvendigvis får rett, selv om de etter loven har rett.² Mange funksjonshemmede er avhengige av tjenester og ytelser i det daglige. Det å sikre at de rettighetene lovgiver har gitt, blir oppfylt i praksis kan kreve juridisk kompetanse. Dette er noe de færreste har. Det er derfor viktig at når lovgiver har gitt visse rettigheter, så skal disse oppfylles. Ordningen bør sikre at den enkeltes inntekt og formue ikke blir avgjørende for om rettssikkerheten blir ivaretatt.

Det at lovgivning ikke følges, samt begrenset adgang til fri rettshjelp, gjør det vanskelig for funksjonshemmede å få oppfylt sine rettigheter. Fri rettshjelp koster, men kostnadene er ikke uforholdsmessige når man ser på hva som kan oppnås; nemlig oppfyllelse av lovfestede rettigheter for utsatte grupper.

¹ Concluding observations of the Human Rights Committee, CCPR/C/NOR/CO/7. Senest kritisert i den syvende periodiske rapporten.

² https://www.ffa.no/globalassets/rapporter/210x260_alternativrapporten-norsk.enkels.pdf

Selv om FFO i all hovedsak støtter forslagene som foreligger, er vi usikre på om de svarer tilstrekkelig på dagens utfordringer.

For det første mener vi at utvalget kommer til kort når det gjelder argumentasjonen for en fullstendig advokatbasert modell. Det er en svakhet ved forslaget at det ikke foretas en større utredning av om det er andre måter å løse behovet for rettshjelp på enn kun ved bruk av advokater, se pkt. 4.

For det andre er vi bekymret for at egenbetalingsmodellen som foreslås kan medføre at ordningen dekker flere, men i snitt blir dyrere – og dermed kan ramme de svakeste hardere, se pkt. 8.

For det tredje er det en svakhet at likestillings- og diskrimineringsloven, pasient- og brukerrettighetsloven og opplæringsloven ikke foreslås som prioriterte områder etter rettshjelpsloven. En henvisning til skjønnsbestemmelsen er etter vår mening ikke tilstrekkelig sett fra et rettsikkerhetsperspektiv, se pkt. 9.

Under følger konkrete kommentarer.

Kommentarer til ulike deler av utvalgets forslag

2. Kapittel 1 Lovutkast

2.1 Rettshjelpslovens utforming

Utvalget foreslår at rettshjelpsloven rendyrkes som en lov om behovsprøvd rettshjelp, mens reglene om rettshjelp uten behovsprøving tas inn i den aktuelle særlovgivningen. Vi mener dette kan være uheldig med tanke på brukervennligheten og tilgjengeligheten. Det viktigste er å sikre at en regel er tilgjengelig i den loven aktørene normalt forholder seg til. Personer som har behov for fri rettshjelp, vil ofte forholde seg til rettshjelpsloven. Det kan derfor være nødvendig med en dobbeltregulering i den nye rettshjelpsloven. Alternativt må det lages tydelige henvisninger i rettshjelpsloven til reglene for rettshjelp uten behovsprøving. Her må hensynet til en brukervennlig og tilgjengelig lov for ikke-jurister gå foran behovet for et mindre omfangsrikt regelverk.

2.2. Begrepsbruk

FFO støtter utvalgets forslag om at begrepene fritt rettsråd og fri sakførsel byttes ut med henholdsvis rettshjelp i saker utenfor domstolene og rettshjelp i saker for domstolene. Det vil gjøre det enklere for en ikke-jurist å forstå innholdet.

3. Kapittel 11 Utvelgelse av saker av stor betydning

FFO støtter prinsippet om at støtte til rettshjelp bare kan gis i saker av stor betydning for den enkelte.

For at det skal kunne være forutsigbart for den enkelte om en vil ha rett til rettshjelp mener FFO i likhet med utvalget at det må være klare regler om rett til rettshjelp på visse saksområder. Det vil sikre forutsigbarhet for den enkelte. Det vil også bidra til mer lik saksbehandling, samt saksbehandling som ikke er for ressurskrevende. Vi mener derfor at utgangspunktet for loven bør være visse prioriterte saksområder.

Utvalget foreslår å videreføre dagens system med prioriterte saksområder, men at muligheten for å innvilge rettshjelp utenfor de prioriterte saksområdene utvides noe i forhold til det som er dagens praksis. FFO mener det er viktig at det finnes en mulighet for å kunne få rettshjelp også utenfor de prioriterte områdene. Det vil kunne være saker som er av stor velferdsmessig betydning for den enkelte, men som ikke faller innenfor de prioriterte områdene. Også i slike tilfeller må det kunne innvilges rettshjelp etter en konkret vurdering. Vi støtter derfor forslaget om at det må være en skjønnsmessig bestemmelse som åpner for muligheten å innvilge rettshjelp også utenfor de prioriterte områdene.

Vi vil påpeke at det er viktig at en slik skjønnsbestemmelsen faktisk blir brukt i praksis. Det er tidligere dokumentert at unntaksbestemmelsen praktiseres ulikt fylker imellom og at det ikke fører til fri rettshjelp i alle saker der det er behov for det.³

FFO ønsker også å si noe generelt om forvaltningens veiledningsplikt da det ofte brukes som et argument for ikke å innvilge rettshjelp. Det offentlige har en lovpålagt veiledningsplikt, men innholdet kan variere med hensyn til hvilke ressurser og hvor mye tid som er tilgjengelig. Det er heller ikke mulig å klage på brudd på veiledningsplikten. Brudd på veiledningsplikten får heller ingen konsekvenser. Det er opp til hvert enkelt forvaltningsorgan og saksbehandler å definere hva slags veiledning det skal gis ut fra tilgjengelige ressurser.

Flere som kontakter FFOs Rettighetssenter opplyser at de ikke har fått den veiledningen de har krav på. Enkelte forteller at de ikke har nådd frem til saksbehandler eller at saksbehandleren ikke har klart å forklare hva gjeldende rett er på en forståelig måte. Flere oppgir også at de ikke stoler på den informasjonen ulike offentlige instanser gir, og de ønsker å sjekke med en uavhengig part.

Det er også svært vanskelig å skulle be om veiledning i en klagesak. Det er urimelig å forvente at man skal kunne få hjelp av vedtaksorganet til å argumentere for at vedtaksorganets vurderinger er uriktige. Det kan være vanskelig å se saken fra klagerens side hvis man selv har truffet vedtaket. Dette peker utvalget selv på som en utfordring.

FFO mener derfor det er viktig at ikke det offentlige sin veiledningsplikt brukes som et argument for ikke å innvilge fri rettshjelp.

4. Kapittel 12 Hvem skal gi rettshjelp etter loven?

Utvalget argumenterer for at den gjeldende modellen for levering av rettshjelp bør videreføres. FFO mener utvalget kommer noe til kort når det gjelder argumentasjonen for en fullstendig advokatbasert modell. Vi mener, i likhet med dissident Moksness, at det er nødvendig å arbeide videre med å utvikle andre offentlige rettshjelptilbud enn kjøp av enkelttjenester av privatpraktiserende advokater. En advokatbasert modell er ikke egnet til å avhjelpe alles rettsbehov. Dette kan spesielt gjelde for barn og andre grupper hvor lavterskelhjelp er helt nødvendig.

Vi savner derfor en større utredning av en kombinasjonsmodell. Utvalgets mandat er å utrede hvordan rettshjelpsordningen bør organiseres for å være best mulig rustet til å oppnå rettssikkerhet for den enkelte. Vi har forståelse for at en reform av rettshjelpsordningen bør iverksettes raskt og at de begrensede midlene bør prioriteres til noe som raskt kan gjennomføres, men vi mener at drøftelsen fra utvalgets side blir for knapp ut fra mandatet de er forelagt. En mer omfattende drøftelse av en kombinasjonsmodell med for eksempel førstelinjetjeneste, spesielle rettshjelpstiltak og privatpraktiserende advokater, er ikke ensbetydende med at endringer i rettshjelpsordningen ikke kan bli effektivt raskt.

5. Kapittel 13 Rettshjelpsforvaltningen

FFO støtter utvalgets forslag om at det er behov for å opprette én samlet rettshjelpsforvaltning som ivaretar de fleste oppgavene knyttet til rettshjelpsordningen. Vi mener det vil gjøre ordningen mer oversiktlig, samt bidra til en mer enhetlig praktisering av regelverket.

³ Olaf Halvorsen Rønning og Heike Bentsen: Bruken av unntaksbestemmelse i lov om fri rettshjelp (2008).

Det er positivt at det foreslås en nettportal og chattjeneste. Departementet må imidlertid passe på at dette ikke blir for automatisert og «robotaktig». Det er videre viktig å sørge for at både nettportalen og chattjenesten oppfyller kravene til universell utforming.

6. Kapittel 15 Rettshjelpstiltakene

Utvalget anbefaler at det gis tilskudd til rettshjelpstiltak som dekker behovene for oppsøkende og spesialtilpasset rettshjelp. FFO støtter det. Vi mener det er både riktig og viktig at det bevilges penger til rettshjelpstiltak. Grunnen til det er at det her er snakk om grupper i befolkningen som trolig kan ha stort behov for rettshjelp uten at de av den grunn finner det naturlig å ta kontakt med advokat. Ofte kan det også være grupper som har sammensatte behov og har behov for juridisk veiledning som krever spesialkunnskap om gruppen og deres rettigheter. Det vil også kunne være god utnyttelse av ressurser at man kan få hjelp av et rettshjelpstiltak i stedet for å måtte oppsøke advokat. Det er derfor viktig at tiltak som yter denne typen rettshjelp kan søke om støtte.

FFO vil imidlertid påpeke at det er viktig at tilskudd til rettshjelpstiltakene kommer i tillegg til rettshjelp etter loven. Selv om man har fått juridisk hjelp og veiledning fra et rettshjelpstiltak som for eksempel JURK eller FFOs Rettighetscenter, vil det fortsatt kunne være behov for advokatbistand. Av og til løses ikke saken med juridisk råd og veiledning og det kan være behov for advokatbistand blant annet for å kunne ta en viktig sak til retten.

På bakgrunn av det støtter vi utvalget i at økt støtte til spesielle rettshjelpstiltak ikke bør brukes som begrunnelse for å uthule rettigheter etter loven.

7. Kapittel 20 Hvor mange rettshjelpstimer kan gis i hver sak?

FFO er enig i at rettslige konflikter bør løses på et tidligst mulig stadium. Det er viktig at rettshjelpsmottagerne får tilstrekkelig bistand til å løse konfliktene utenfor domstolene, og at systemet legger til rette for at bistanden bedre kan tilpasses behovet i den enkelte sak.

Utvalget foreslår et tak på 15 timer rettshjelp i prioriterte saker utenfor domstolene. Vi har ingen kommentarer på timeantallet generelt, men bemerker at utvalget har unnlatt å vurdere hvordan dette stiller seg i tilfeller hvor det er behov for skrive- eller tegnspråktolk. Kommunikasjon gjennom tolk er helt nødvendig for å kunne gi forsvarlig rettshjelp til døve og hørselshemmede. Dette vil naturligvis øke tidsbruken, og må tas i betraktning om det skal fastsettes et øvre timeantall. Vi ber derfor departementet om å øke taket på antall timer rettshjelp i saker hvor det kommuniseres via tolk.

8. Kapittel 22 De økonomiske vilkårene

FFO hadde i vårt krav til statsbudsjettet for 2021 at inntektsgrensen for fri rettshjelp må heves. Dette er et krav vi har hatt i flere år. Vi mener blant annet det er urimelig lave inntektsgrenser når svært få uføretrygdede oppfyller de økonomiske vilkårene i dagens ordning etter at uføretrygd ble gjort om til en bruttoytelse. Det er ikke mange som kommer under denne grensen, og mange som ligger rett over vil likevel ikke ha råd til å betale for advokat. Vi mener det har vært et rettssikkerhetsproblem at så få har falt inn under ordningen.

Det er derfor svært positivt at det foreslås endringer i de økonomiske vilkårene som vil medføre at 25 prosent av den voksne befolkningen omfattes. Dette er en vesentlig forbedring sammenlignet med dagens 9 prosent. Det viktigste er imidlertid å sørge for en mekanisme som regelmessig justerer ordningen, slik at andelen av befolkningen som oppfyller de økonomiske vilkårene til enhver tid holder seg på det nivået som er tiltenkt. En manglende justering av de økonomiske vilkårene vil utgjøre et rettssikkerhetsproblem. FFO synes derfor det er positivt at de økonomiske vilkårene knyttes opp til grunnbeløpet, ettersom dette er et virkemiddel som motvirker at inntektsgrensen blir stående stille.

FFO støtter videre i prinsippet utvalgets forslag om å gå inn for en modell hvor rettshjelpsmottagerens egenandel beregnes som en prosentandel av de samlede rettshjelpsutgiftene i den aktuelle saken. Utvalget sier at både inntekt, formue, forsørgelsesbyrde, familiesituasjon og renteutgifter skal inngå i vurderingen av mottakerens økonomiske situasjon. Det mener FFO er riktig. Vi mener imidlertid at også utgifter knyttet til det å ha en funksjonsnedsettelse må tas med i vurderingen. Det er et faktum at mange funksjonshemmede og kronisk syke har store ekstrautgifter knyttet til det å ha en funksjonsnedsettelse eller kronisk sykdom. Som eksempel kan nevnes utgifter til behandling, utgifter til medisiner og ikke minst egenandel for ulike kommunale tjenester og ytelser.⁴

FFO er imidlertid bekymret for at egenbetalingsmodellen som foreslås vil medføre at ordningen dekker flere, men i snitt blir dyrere – og dermed rammer de med dårligst økonomi hardere enn dagens modell. Vi har ingen konkrete kommentarer til modellen som foreslås utover at beregningsmodellen for egenandel virker ganske komplisert. Det er derfor viktig å kompensere dette med god og tilgjengelig informasjon. Det er imidlertid hensiktsmessig å se på om det går an å gjøre egenandelskurven slakere. Selv en lav egenandel vil kunne hindre at mange som har god grunn for å ta saken til retten, unnlater dette av hensyn til kostnadene. Personer som har inntekt under 1G bør ikke betale egenandel.

9. Prioriterte saksområder og skjønnsbestemmelsen

9.1 Kapittel 23 Prioriterte saksområder

FFO støtter alle foreslåtte utvidelser. Vi vil påpeke at det er veldig bra at utvalget foreslår at retten til støtte utvides til å omfatte vurdering av klage når det gjelder trygdesaker.⁵Tilsvarende gjelder klager over vedtak etter sosialtjenesteloven.

9.2 Saksområder som er vurdert, men som ikke prioriteres

Utvalget mener at saker om likestilling og diskriminering og helserettigheter ikke bør prioriteres i ny rettshjelpslov. Det foreslås i stedet at det bør innvilges støtte etter skjønnsbestemmelsen og at uttalelser fra Likestillings- og diskrimineringsombudet, Pasient- og brukerombudet og interesseorganisasjoner, som bl.a. FFO, bør tillegges stor vekt i vurderingen av om vilkårene er oppfylt.

FFO følger utvalgets argumentasjon om at dette er områder hvor det er mulig å få juridisk bistand fra kompetente aktører, men ut ifra vår erfaring med at henvisning til skjønn ikke bare medfører store forskjeller, men også skaper en usikkerhet og en mer omfattende prosess for personen det gjelder, så er det flere spørsmål som ikke er drøftet av utvalget. Hva skjer i tilfeller der forvaltningen ikke retter seg etter ombudene og organisasjonenes anbefalinger? Hvordan skal man sikre at ombudene og organisasjonene har tilstrekkelig med ressurser til å vurdere saker inngående? Uten en nærmere drøftelse av disse spørsmålene, så er det fare for at en henvisning til skjønnsbestemmelsen ikke vil fungere hensiktsmessig i praksis.

FFO mener at likestillings- og diskrimineringsloven, helse- og omsorgstjenesteloven/pasient- og brukerrettighetsloven og opplæringsloven er saksområder som bør prioriteres i ny rettshjelpslov. Vi kommer med nærmere begrunnelse under hvert punkt.

⁴ NHF's rapport «Hva koster det å være funksjonshemmet i Norge i 2017?» <file:///C:/Users/oq50/Downloads/Rapport-hva-koster-det-pdf.pdf>

⁵ FFO vil også påpeke viktigheten av å få dekket saksomkostninger en person har hatt for å få et feil vedtak endret til gunst. Det er helt sentralt på de rettsområdene som er viktige for gruppene FFO representerer. Det er veldig uheldig at dette har blitt foreslått fjernet i NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov.

9.2.1 Likestillings- og diskrimineringsloven

Saker om likestilling og diskriminering er ikke prioritert i dagens rettshjelpslov, og dette foreslås videreført av utvalget. Det foreslås imidlertid at uttalelser fra LDO skal tillegges stor vekt ved vurdering av søknader om støtte etter skjønnsbestemmelsen, og at støtte bør innvilges dersom ombudet anbefaler det.

Selv om LDO gjør en god jobb med å rettlede mulige klagere og andre om likestillings- og diskrimineringsregelverket, så er det ofte behov for mer hjelp enn hva ombudet kan gi i enkeltsaker. Dette gjelder både i saker til Diskrimineringsnemnda og ellers.

Likestillings- og diskrimineringslovverket skal beskytte den enkelte mot diskriminering og trakassering og skape likhet for loven, både i arbeidslivet og samfunnet ellers. Dette er saker som er viktige for den enkelte både når det gjelder levestandard og livskvalitet. Det er viktig å sørge for at de som blir utsatt for diskriminering får nødvendig hjelp for å kunne ivareta sine rettigheter. Dette gjelder både med hensyn til å få konstatert regelbrudd, få nødvendige pålegg, og få erstatning eller oppreisning. Mange av sakene er komplekse og styrkeforholdet mellom partene kan være skjevt. Dette er typisk i saker mellom arbeidstager og arbeidsgiver og mellom et offentlig organ og en privatperson.

Når det gjelder Diskrimineringsnemnda, så skal de være et lavterskeltilbud. Nemda har en plikt til å påse at en sak er så godt opplyst som mulig, men her vil det være en fin balansegang mellom plikten til å utrede mot kravet om å være upartisk og nøytrale. For enkelte funksjonshemmede og kronisk syke vil det også på grunn av funksjonsnedsettelsen kunne være vanskelig å skrive eller føre saken sin selv. Deres behov for hjelp vil ikke kunne dekkes kun av veiledning og utredning av nemnda. Diskrimineringsnemnda trekker frem i sin høringsuttalelse at spesielt prosessuelle forhold og rettslige konsekvenser av regelbrudd kan være komplisert for klager å håndtere alene. Det gjelder selv med veiledning fra nemnda. Nemnda mener dette tilsier at det er behov for rettshjelp i likestillings- og diskrimineringsaker for å utjevne forholdet mellom partene og for å sikre en god balanse mellom nemda sin undersøkelsesplikt og kravet til at nemnda skal være upartisk. FFO støtter dette.

FFO mener på bakgrunn av dette at likestilling- og diskrimineringsloven bør være et prioritert saksområde i rettshjelpsloven.

9.2.2 Saker om helserettigheter

Utvalget uttaler at saker på helserettens område kan ha stor betydning for den enkelte. De uttaler også at slike saker gjerne kan være avgjørende for livsutfoldelsen for kronisk syke, funksjonshemmede og andre. Likevel foreslår utvalget ikke å innføre rett til støtte i saker om helserettigheter.

Utvalget skriver at en del av behovet for rettslig bistand dekkes av pasient- og brukerombudene. Det stemmer til en viss grad, men ikke fullt ut. Pasient- og brukerombudet skal arbeide for å ivareta pasientens og brukerens behov, interesser og rettssikkerhet overfor den statlige spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og for å bedre kvaliteten i disse tjenestene. Dette er en svært god ordning, men er ikke tilstrekkelig for å oppfylle lovfestede rettigheter på området. Ombudene har for begrenset kapasitet, ingen formell myndighet og de fører ikke saker for domstolene. Det er derfor behov for rettshjelp utover den bistanden ombudene kan gi.

Utvalget skriver videre at slike saker bør kunne innvilges støtte etter skjønnsbestemmelsen og at anbefalinger fra FFO vanligvis bør tillegges stor vekt. Vi synes det er positivt at utvalget viser oss den tilliten, men er usikre på om dette er det rette. Vi tror for det første at det er mange som kan ha behov for rettshjelp, men som ikke kjenner til eller kontakter Rettighetssenteret. Det er viktig at de ikke har mindre mulighet til å få rettshjelp enn de som kontakter FFO eller andre interesseorganisasjoner.

For det andre er vi usikre på hva som vil stilles av krav til FFO for å kunne gi en slik anbefaling. Vi har knappe ressurser og er opptatt av å kunne yte mest mulig hjelp til flest mulig. I tillegg er vi usikre på om at det faktisk vil etterleves i praksis at en slik anbefaling blir tillagt stor vekt. Det er også et større usikkerhetsmoment hvis en må søke om rettshjelp etter en skjønnsbestemmelse hvor det må foretas en individuell vurdering enn om helserettigheter hadde vært omfattet av de prioriterte saksområdene.

Pasient- og brukerrettighetsloven gir rettigheter som ikke bare sikrer liv og helse, men også muligheten til å leve et selvstendig og fullverdig liv på lik linje med ikke-funksjonshemmede. Det er dessverre også slik at det er store kommunale forskjeller når det gjelder hvilke tjenester og i hvilket omfang disse tjenestene tildeles. Det betyr at det tilbudet man får i stor grad avhenger av hvor i landet en bor. Sånn bør det ikke være når lovgiver har gitt individuelle rettigheter på dette området. Det vil derfor kunne være et stort behov for rettshjelp på området her.

På bakgrunn av dette mener vi at saker om helserettigheter, saker etter pasient- og brukerrettighetsloven, må omfattes av ordningen med fri rettshjelp.

9.2.3 Opplæringsloven

Utvalget skriver at opplæringsloven gir en rekke rettigheter og plikter og at det kan ha stor betydning for den enkelte elev, både der og da og for fremtiden, at reglene følges opp i praksis. Utvalget foreslår likevel ikke å innføre rett til støtte i saker etter opplæringsloven. FFO mener at saker etter opplæringsloven burde være et prioritert saksområde. Opplæringsloven gjelder både for grunnskolen og videregående opplæring. For FFO er det viktig at barn og unge med funksjonshemning og kronisk sykdom får gode oppvekstvilkår, og at alle får reell adgang til skoler og utdanning på alle nivåer og områder. Evnen og muligheten til å leve et selvstendig og fullverdig liv begynner i barnehage og skole.

Vi erfarer gjennom henvendelser til vårt Rettighetscenter⁶ at mange dessverre ikke får oppfylt de lovfestede rettighetene de har i skolen. Det er klagerett til Fylkesmannen på en del saker etter opplæringsloven. Vi mener det likevel ikke ivaretar rettssikkerheten til elevene på en god nok måte. Selv om det er en klageordning er det heller ikke alle som bruker ordningen. De orker ikke ta kampen alene og det er viktig å få støtte hvis det oppstår en konflikt. Uten rettshjelp er det lett å gi seg og dermed ikke få oppfylt de rettighetene en faktisk har. Med fri rettshjelp får man tilgang til en advokat, kan få juridisk veiledning og kan om nødvendig ta saken sin til domstolen. Dette vil kunne bidra til at funksjonshemmede og kronisk syke elever i større grad får oppfylt de rettighetene de har etter opplæringsloven.

På bakgrunn av dette bør saker etter opplæringsloven være et prioritert saksområde.

Vi er åpne for dialog på ovennevnte merknader.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Eva Buschmann
Styreleder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær

⁶ FFOs Rettighetscenter er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemning og kronisk sykdom.

